

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Acta Synodalia Dioecesana Ecclesiae Mediolanensis, Pars Secunda

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

De Sacristia. Cap. XXVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11399

ipso prospectu hominum sint; tamen quoniam ob iter ac tritam viam, qua transitus per Ecclesiam hac atque illac fit; facilius patent, vel animalibus, vel feruitutibus, vel deambulationibus, con- gressibus, & alijs hominum actionibus eo sacro loco indignis, quamobrem etiam sæpe ob alia, quæ quotidie hu- manitus incidunt, violari contingit; ideo à fronte in atrijs porticibusve ec- clesie (cum ab alio latere fieri possunt) non extrui expedit.

A septentrionali autem Ecclesie parte illorum situs potior deligatur: aut ab eo latere, in quo maximè ædium cle- ricalium transitus quotidianus, fene- strarum prospectus, stillicidiorum etiã proiectura, aliæve eiusmodi feruitutes vitari possunt.

Ampla autem cœmeteria esse debent, pro ecclesie cui adhærêt, situsve spatio, proq; hominum item multitudine.

Forma esse possunt oblonga aut quadra- ta architecti iudicio, ac pro situs modo.

A parietibus nuda esse non debent, sed vndique ijs septa.

Qui parietes à terræ solo altè exædifi- centur cubitis circiter septem.

Vbi uerò tanta parietum altitudine præ loci inopia extrui non possunt; ita sal- tem altè exædificentur, vt animalibus aditus præcludatur: hæc q; altitudo non minor sit cubitis tribus.

Vbi uerò præcisæ rupes erunt, quibus cœmeterij situs concluditur; eæ pro se- pimento parietum esse poterunt.

Parietes autem manufacti extrinsecus albario opere incrustentur; in locis ve- rò insignioribus decens erit, si intrinse- cus ab omni parte porticibus vestiatur, sacrisque picturis historijsve ornentur. In ijs porò porticibus sepulturæ æqua- li spatio inter se distinctæ, recto ordi- ne ad præscriptæ formæ rationem fie- ri possunt.

Vbi porticibus cœmeteria non cir- cumuestiuntur; parietes saltem exor- nari debent aliqua sacra pictura, certis eorum locis expressa.

In medio eorũ situ, crux ex aurichal- co, aut marmore, aliove lapide confecta collocetur: quæ in columna marmorea lapideave, seu in pile structili sustulsa,

aliquo decenti integumento operiatur, aut è ligno altè erecta constituatur.

Capella item paruula, eaq; in orien- tem uersus, vbi potest, extruatur: in qua preces pro mortuis aliquando fiunt.

Habeat item vas aquæ sanctæ forma supra demonstrata, cum aspersorio, non tamen appenso, sed quod amoueri pos- sit ad aspergendi usum.

De loco ossario.

Certus præterea locus intus sit, pa- riete vndiq; septus, & tecto ac for- nice, vbi potest, opertus: isq; in omniũ conspectu sit; vbi mortuorum ossa ali- quando effossa ordine struantur.

De ossijs cœmeterij.

Cœmeterij porò tria ostia à fron- te esse possunt; nisi situs ratio eius- modi est, vt à latere etiam illa fieri ne- cessario postulet.

Si uerò cœmeterium ecclesie ab aliqua parte continens est, ab ea parte ianuam item habeat, qua ad ecclesiam aditus sit, cum uel diuinorum officiorum pro mor- tuis, uel processionum causa usu uenerit. Ab ostij autem maioris à fronte extru- cti summa parte, quæ extrinsecus est, sa- cro sanctæ Crucis imago exprimat, in extremo Crucis affixa imagine capitis, aut cranij hominis mortui.

Quæ ostia, à quacunque parte sint, fir- mis, ualuis, pessulis, & clauæ munita & clausa, ne pateant nisi cum usus uenerit. Nullæ uites, arborès, arbusta, stirpes cu- iusuis generis, non modò frugi fera, sed quæ et nullum omnino fructũ baccasve gignunt, in ijs esse, aut censeri debent. Immodò uerò ne fœnum quidem, herbæ uirescens quæ pabulo debeat, sit.

Ab sit strues lignorum ac tignorum; tum omnis acetus cœmeterum, lapidumve; omnis denique res, loci sanctitati, reli- gioni, & decoro repugnans.

DE SACRISTIA.

Cap. XXVIII.

DE ædificijs præterea Ecclesie ad- iunctis, sacristiæ ædificatio vna ac præ-

præcipua etiam est: de qua instructio-
nem hoc loco breuiter contexamus.

Porro sacristia (quæ ab antiquis ca-
mera aliquando, & secretarium item di-
citur; locus scilicet, vbi sacra suppellex
recondebatur) in omni cuiusvis generis
ecclesia extruatur: quæ pro cathedralis,
collegiata, & parochialis ecclesiæ mag-
nitudine, & pro numero ministro-
rum, proque copia sacrae suppellectilis ampla
sit, atque eiusmodi, vt paulò longiùs pateat.
Nec uerò improbatuſ usus duarum sacri-
stiarum in insignioribus & frequentio-
ribus ecclesijs: quarum vna capitulo, &
chori suppellectili; altera sacerdotibus
capellanis, & reliquis ecclesiæ mini-
stris, ac reliquæ suppellectili vsui sit.

Ab capella altariue maiori tantum
interfit, vt sacerdos Missæ sacrum solen-
niter facturus, cum illis qui ei ministra-
turi sunt, inde processionaliter ad alta-
re ordine progredi possit, vt antiqui
moris est, cum mysterij significatione.
In cæteris parochialibus, & alijs infe-
rioribus ecclesijs, commodi causa per-
mitti poterit Episcopi iudicio, vt sacri-
stia à capella altariue maiori minus ab-
sit; tum verò curandum erit, vt à domi-
cilio parochi non valde distet.

De situ sacristiæ, & fenestris.

Omnis autem sacristia ad orientem
& ad meridiem versus, quoad eius
fieri potest, omnino spectet.

Ita verò construat, vt illius substru-
ctione, liminibus eiusdem capellæ ma-
ioris non obstruatur.

Fenestras duas pluresve habeat, easque
vbi potest, è regione sibi respondentem,
ac præsertim à dextro & à sinistro late-
re; vt cum habeat vnde aer exeat, eius
locus non humidus sit, neque vligino-
sus; sed si quæ vligo est, inde aliquando
patefactis fenestris foras se det.

Quæ fenestræ duplicibus clathris fer-
reis, vel simplicibus saltem densioribus
& firmioribus sepiantur & muniantur;
tum etiam opere vitreo, & reti, vt in
præscripto fenestrarum ecclesiæ demon-
stratum est.

Contecta verò sit opere fornicato, aut
saltem laqueato.

De pavimento sacristiæ.

Pavimentum habeat, nõ tabulis con-
structum, sed eiusmodi, quod subter
parulis fornicibus contactans, totum am-
plè fornicatū, ab humo altius aliquan-
to vbi potest, præ humiditate extrahat;
ne indumenta sacra ob loci siccitate
viginem putrescant, aut corrumpantur.
Cui rei quò cautius provideatur; extrin-
secus etiam terra congesta parieti adhe-
rens, ac stercidiosa item, quæ humidita-
tem gignant, inde procul amoveantur;
tum solum præterea exterius statumi-
netur, rudibusque & calce solidetur.

De ostio sacristiæ.

Ostium sacristiæ huiusmodi sit, cu-
ius aditus non in capellam maio-
rem (nisi in ecclesijs minus insignibus
secus permittendum Episcopus duxerit)
sed in locum publicum, nempè in gre-
mium ecclesiæ recta pateat.

Benè autem septum sit firmissimis val-
uis, pessulo solido, sera & claue itidem
firma.

Ostii valuis è regione aliæ valde te-
nuiore extrinsecus aut intrinsecus re-
spondeant: quæ à parte inferiori tabu-
lis scissilibus, à superiori tela confecta,
laicis aditum & aspectum in sacristiam
præcludant: æquè pondere graui appen-
so, per se pessulo artificiosè confecto
claudantur.

Quibus in valuis tenuioribus à parte
superiori paruulam fenestellam, eamque
clathratam extrui non vetatur; quæ per-
petuò intrinsecus clausa, non aperiatur,
nisi cum aliquid è sacristia petentibus,
inde responsum datur.

De loco sacrae imaginis, & altaris
in sacristia.

In omni sacristia loco magis conspi-
cua sit sacra icona; tum etiam (si am-
plitudo Sacristiæ patiat) Altare, vel
mensa, armarium ve, quod formam al-
taris præbeat, instructum cruce, cande-
labris, mappaque constitutum; apud quod
Sacerdotes celebraturi sacris vestibus
induuntur.

De

De Oratorio, aut Altari in Sacristia.

Sit præterea oratorium ab aliqua sacristiæ parte, siue prominens, siue intus decenti loco, idque instar paruuli cubiculi, quo Sacerdos Missæ sacræ facturus se recipiat, ibique sese colligens, paulisper meditetur, & oret.

Proinde tum altare paruum sit, in quo proposita Crucifixi effigie, aut alia pia imagine sanctæ precetur; tum scabellum vbi orando genua flectat.

Si verò sacristia ita exigua & angusta est, vt eiusmodi oratorium habere nullo modo possit; ab aliquo eius latere quod orationi commodius sit, scabellum saltem, seu bradella, aptè loco tela saltem vel panno obducto, collocetur; vbi sacerdos genua flectens oret, affixa i pariete aliqua ut supra imagine sacra.

De tabella orationum.

In oratorio quocunque sit tabella, in qua orationes ad Missæ sacrum præparatoriæ descriptæ sint.

De vase aquario.

Vas præterea aquarium, quod manibus abluendis vsui sit, è solido lapide fiat: cui papilla vna, aut prout opus erit, plures infigantur.

Ab inferiori parte sinus aquarius concavus, ad excipiendam aquam quæ inde effluit, è lapide item marmoreve solido sit: foramenque habeat vnde per fistulam aqua in paruulam cisternam subterraneam, vel aliò deriuetur, vbi commodius sit illi ab sacristiæ pariete procul deducere. Vbi verò redditus exiguus est, pro eo vase aquario, quod è solido marmore præscripsimus, situla adhiberi poterit appensa; cui papilla affixa instar gallinacei hæreat, vnde aqua ad ablutiois vsu sensim effluat, subiecto vt supra sinu aquario.

Sinus autem & vas aquarium, omnino aut aliqua ex parte, in parietis concavitate quæ hemicycli exigui formam præbeat, ornate exstructum intus inheareat; nè si foris extaret, sacristiæ situm impediât.

Ad abstergendas manus linteam vasi aquario proximum ab opere instrumentove tornatili pendeat; idque candidum sit.

De armario sacrorum indumentorum.

Armarium præterea amplum, in quo sacra indumenta asseruentur, ex tabulis nucis conficiatur.

A pavimento sacristiæ altè exstructum sit cubitis duobus & vnciis quinque. Capsulas ductiles habeat, easque distinctas, ac longè patentes; in quibus & pro colorum varietate indumenta sacra expansa dispartitaque, & ordine asseruentur.

Super eo præterea armariola item, aut sub eo loculi ab illarum capsularum latere sint separatim etiam extructi; vbi sacri calices, patenæ, corporalia, purificatoria, vela, & alia id generis munda rectè atq; accommodatè recondantur.

Ab altero latere loculi item: in quibus illa quæ abluenda sunt, reponantur. Claudatur hoc tum armarium, tum armariola valulis politè ac distinctè confectis, feris, & clauibus item distinctis. Atque eiusmodi armaria totidem sint, quot multitudo sacra supellectilis possit.

De longuriis ad vsu exponendi sacras vestes.

Longuria etiam politè confecta, finibus ductilibus & trochleis appensa in Sacristia sint: quibus sacra indumenta, prout vsu venerit, exponantur, extendanturve.

De armario librario.

Alia præterea armaria, structura quæ cæteris supra præscriptis respondeat, fiant; vnum scilicet, in quo libri ecclesiastici, ad psalmodiam, & alii chori & ecclesiæ vsu pertinentes aptè conferuentur; alterum, in quo iura, instrumenta, & scripturæ omnes sint ad ipsam ecclesiam spectantes; idque vbi aptius tutiusq; archiuum ecclesiæ non habeat: tertium item (si ecclesiæ parochialis sit) in quo certi libri parochiales,

les, scilicet matrimoniorum, & baptizatorum, confirmatorum, & alia eiusmodi seruentur; tum etiam separato loco literę Pontificę, edicta Episcopalia, literę Episcopi pastorales quę in dies promulgantur; tum alia scripta ad ecclesię vel animarum parochiali curę commissarum regimen spirituale spectantia. Hęc tria armaria singula singulis clauibus tuto claudantur.

Eorum autem loco vnum solum armarium, locis tamen pro librorum scripturarum ratione intrinsecus apte distinctum, extrui possit: vbi vel codicum scripturarum paucitas, vel ecclesię exiguitas, non duo aut tria vt sup. requirit.

De vestiario insigniori.

Vestiariũ in sacristiis insignioribus ex eodem genere esse potest: in quo pretiosiora indumenta reconduntur.

Longitudine sit pro sacristię ratione: altitudine cubitorum circiter septem: profunditate duorum.

Pars huius vestiarij inferior duobus cubitis alta, capsulis ductilibus loculisve cõstet, superior verò à tergo angustius, à fronte aliquanto latius sensim patens nullis loculis distincta sit; sed tota sine distinctione longè patens, habeat ab vno & altero latere totidem profunditate tenues aseres erectos, fibulisque ductilibus annexos, quibus singulis à superiori parte singula longuria inferiori suffixo fulcimento sustentata firmiter hæreant, vnde sacra indumenta expansa pendeant.

De armario indumentorum canonicalium.

SI cathedralis, vel collegiata ecclesia sit, habeat præterea armaria pro asseruandis super pellicis, ceterisque indumentis, quę canonici, & alij chori ministri in choro adhibere solent; vel eorum loco capsas decentes circum sacristiam sitas: quę vsui etiam sint ad dandum Capitulo, cum illud eoloci habeatur.

DE LOCO VBI FERETRA, & cætera id generis asseruentur.

Cap. XXIX.

Locus præterea alius Sacristię, aut cœmeterio saltem propior, in omni ecclesia parochiali, & collegiata apte extruatur: in quo feretra, candelabra ferrea grandiora, cœnotaphia, vasa olearia, perticę, scalę, scopę, ligones, batilla, sustentacula crucum, instrumenta ab abstergendi vsu accommodata, cæteraque id generis reponantur; vt ecclesia ipsa & sacristia, tum ab omni re indecenti, tum ab omni impedimento plane libera vacuę sit.

Isque locus ostium habeat, valuis, pefulo, seraque bene septum.

DE ORATORIO VBI MISSÆ sacrum aliquando fieri debet.

Cap. XXX.

Conscriptis breuiter instructionibus, & fabricę ecclesiasticę, & partium adiunctarũ, consequens est instructio de oratoriis: quorum vnum est, vbi Missę sacrę aliquando fit; alterum quod in viis extruitur, vbi non celebratur.

Simplex igitur Ecclesia seu Oratorium eiusmodi sit, vt vna tãtum naui constet; cuius longitudo sit non minor cubitis duodecim; latitudo verò decem; & altitudo situs rationi apte conueniat.

Habeat præterea in capite capellã (quę si fieri potest, in orientem vergat) cubitis circiter octo, ampliusve, prout situs ratio fert, latè patentem; ea verò longitudine, & altitudine, quę cum latitudine conueniat.

Ad eius ingressum gradus vnus tantum sit, cui ex præscripta forma clathra infigantur.

Cuius altare, pauimentum, testum fornicatum, fenestrę, fenestella vrceolorum, campanula à latere appensa, & reliqua ita sint, vt de capellis altaribusve minoribus præscriptum est.

Ad altare verò ascensus fiat duorũ graduum: quorum vnus sit is, quem ipse altaris scabellum facit.

A gradu autem inferiori scabelli vsque ad clathra ima, spatium interuallum ve

sit